

พระนิพนธ์
ความทรงจำ

ของ
กรมพระชาดดำรงราชานุภาพ

ความทรงจำที่ได้ตรัสเล่าคำ
ทั้งทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
แก่คณะทูตเกรฟท์ ๒๕๖๑

923.2593
ด2172พ
2561
ฉ.1

หนึ่งในชุดความทรงจำอันล้ำค่า
ทางประวัติศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ ๑ เริ่มเรื่องประวัติ	
ประสูติ	๑๗
ได้พระราชทานพระนาม	๑๘
ลักษณะการพระราชทานพระนามพระเจ้าลูกเธอในรัชกาลที่ ๔	๒๐
การศึกษาของพระเจ้าลูกยาเธอ	๒๕
เริ่มทรงศึกษา	๒๖
เรื่องพระประวัติเมื่อทรงพระเยาว์	๒๘
เรื่องตามเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ห้วยาก	๓๙
เรื่องพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับที่พระราชวังสราญรมย์	๔๓
ตอนที่ ๒ เรื่องพระราชประวัติ	
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อก่อนเสวยราชย์	๔๗
เสด็จสมภพ	๔๘
เรื่องพระราชทานพระนาม	๔๘
เรื่องพระราชประวัติเมื่อทรงพระเยาว์	๕๑
เรื่องพระราชประวัติเมื่อทรงผนวชเป็นสามเณร	๕๓

เรื่องพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	
ประจวบสวรรคต	๕๔
เรื่องถวายราชสมบัติแก่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	๕๖
เรื่องพระราชประวัติเมื่อตอนทรงผนวช	๕๘
เรื่องทรงสอบความรู้ปริยัติธรรม	๖๑
เรื่องทรงตั้งคหิธรรมยุติก	๖๔
เรื่องเสด็จเที่ยวธุดงค์	๖๘
เรื่องพระราชประวัติตอนเสด็จอยู่วัดบวรนิเวศ	๖๙
เรื่องทรงเป็นกรรมการสอบความรู้พระปริยัติธรรม	๗๑
เรื่องทรงศึกษาภาษาฝรั่ง	๗๗
พิเคราะห์เรื่องพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
จะได้ทรงรับราชสมบัติ	๗๙
เหตุการณ์เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวประจวบ	๘๑
เรื่องทรงรับราชสมบัติ	๘๖
เรื่องพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
เมื่อเสวยราชย์แล้ว	๘๗
เรื่องแก้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ	๙๑
การศาสนา	๙๕
การพิธีสำหรับบ้านเมือง	๙๘

ระเบียบยศศักดิ์	๘๘
พระราชานุกิจ	๑๐๓
ตีเมืองเชียงตุง	๑๐๖
จัดทหารบกทหารเรือ	๑๑๓
ตอนที่ ๓ เรื่องเมื่อเปลี่ยนรัชกาล	๑๑๓
เรื่องพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
ทรงรับรัชทายาท	๑๑๔
เรื่องตั้งระเบียบวิธีว่าราชการแผ่นดิน	๑๒๗
เรื่องระเบียบพระราชานุกิจในรัชกาลที่ ๕	๑๒๘
เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อเริ่มรัชกาลที่ ๕	๑๓๐
เรื่องกงสุลอังกฤษสดตรง	๑๓๑
เรื่องอัฐปหลอม	๑๓๒
เรื่องเกิดโจรผู้ร้ายชุกชุม	๑๓๔
เรื่องพวกจีนตัวเหี้ย (อั้งยี่)	๑๓๕
ตอนที่ ๔ เรื่องเริ่มรัชกาลที่ ๕	
เรื่องทหารไทยที่หัดตามแบบฝรั่ง	๑๔๐
เรื่องสร้างวัดราชบพิธฯ	๑๔๓

เรื่องสร้างพระบรมรูป ๔ รัชกาล	๑๔๔
เรื่องสร้างพระที่นั่งใหม่	๑๔๖
เรื่องตั้งระเบียบเครื่องราชอิสริยาภรณ์	๑๔๗
ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เมื่อเริ่มรัชกาลใหม่	๑๔๙
การศึกษาของเจ้านายในตอนต้นรัชกาลที่ ๕	๑๕๑
การไปมาในกรุงเทพฯ สมัยนั้น	๑๕๔
เรื่องการทะนุบำรุงบ้านเมืองในปีมะเมีย พ.ศ. ๒๔๑๓	๑๕๗
เรื่องตั้งกรมทหารมหาดเล็ก	๑๖๐
เรื่องเครื่องแบบแต่งกายฝ่ายพลเรือน	๑๖๑
ตอนที่ ๕ เรื่องเสด็จไปต่างประเทศครั้งแรก	๑๖๓
อธิบายมูลเหตุที่จะเสด็จไปต่างประเทศ	๑๖๔
แก้ไขขนบธรรมเนียมเดิมหลายอย่าง	๑๖๕
เปลี่ยนแปลงประเพณีไว้ผมมหาดไทย	๑๖๖
เสด็จประพาสสิงคโปร์ บะเตเวีย และสมารัง	๑๖๘
เสด็จประพาสอินเดีย	๑๗๖
เรื่องตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษแก่ลูกผู้ดี	๑๗๗
เรื่องเกิดอหิวาตกโรค	๑๗๘
เรื่องเรียนภาษาอังกฤษ	๑๗๙

เรื่องประวัติครูแปดเตอร์สัน

๑๘๒

เรื่องพระประวัติเมื่อทรงพระเยาว์ (ต่อ)

๑๘๗

ภาคผนวก

ไปพระราชทานนามพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ๒๐๐

คำแปลคาถา ๒๐๑

คำประกาศตั้งกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ๒๐๒

คำประกาศเลื่อนเป็นกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ๒๐๔

คำประกาศเลื่อนเป็นกรมพระกรมพระดำรงราชานุภาพ ๒๐๗

ประกาศเลื่อนเป็นสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ๒๐๙

สมุดประวัติรับราชการ ๒๑๔

การเล่าเรียนและคุณวุฒิ ๒๑๕

ยศและยศพิเศษ ๒๑๖

บรรดาศักดิ์ประทวนหรือสัญญาบัตร ๒๑๖

ลำดับตำแหน่งและเงินเดือน ๒๑๗

ลำดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญ ๒๑๘

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญต่างประเทศ ๒๒๐

ราชการพิเศษ ๒๒๑

สมาชิกกิตติมศักดิ์ในต่างประเทศ

๒๒๓-๒๒๔

ประเทศอังกฤษ

ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศเยอรมัน

ประเทศอิตาลี

ประเทศฮอลแลนด์

ประเทศบาเตเวีย ฮวา

ประเทศอินเดีย

เสือป่า

๒๒๔

การออกจากราชการเป็นครั้งคราว

๒๒๔

การย้ายเปลี่ยนท้องที่หรือกรม

๒๒๔

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพประวร

๒๒๕

เรื่องตระกูลวงศ์พระยาอัมพันธ์ภิรมายัตย์ (ดิศ)

๒๒๗